

adequada les peces que constitueixen al dipòsit del Museu Bíblic, el P. Romuald tingué una gran alegria, tot i que, mancat totalment de visió, es va haver d'accontentar d'una visita comentada sense veure res. Coneixia el contingut del Museu i recordava les peces principals i va poder fer-se càrrec de la grandesa dels espais. També seguia i s'alegrava de les publicacions de Montserrat i especialment de les de tema bíblic que provenien d'exegetes catalans. Quan se li presentava un volum de la nova col·lecció *Orientalia Montserratensia*, amb joia el tocava i el fullejava amb els ulls tancats. Es complaïa de saber notícies sobre l'estat de l'exegesi actual i de les publicacions que sortien a Catalunya. Li agradava que li llegissin el *Butlletí* de l'Associació Bíblica de Catalunya. Tenia un record viu de les persones amb les quals havia col·laborat. Un novici li llegia cada dia alguna de les obres que ell preferia.

Malgrat la seva situació de no vident no es va tancar mai en si mateix. Mantenia un interès per tot i volia informar-se del que passava. La seva força de voluntat i la seva alegria es va mantenir fins els darrers temps. No parlava de les seves dolences. Feia sentir el seu bon esperit a tots els qui l'anaven a trobar. Agraïa els serveis que se li feien. El seu amor per la Sagrada Escripura i per l'evangeli no sols es va limitar a un interès intel·lectual sinó que es va traduir en la seva vida. Al terme del seu pelegrinatge haurà pogut repetir la frase que pronunciava quan arribava a Jerusalem: *Laetatus sum in his quae dicta sunt mihi: in Domum Domini ibimus.*

Pius Ramon Tragan

Lo Nou Testament de Josep Melcior Prat

El dilluns 10 de març es va fer la presentació solemne de *Lo Nou Testament*, traducció de Josep Melcior Prat («Corpus Biblicum Catalanicum», vol. 38) a l'Aula Magna de la Facultat de Teologia de Catalunya. L'acte va ser presidit pel Dr. Armand Puig, degà de la Facultat de Teologia i codirector de la col·lecció i hi van intervenir Joan Magí, president de l'Associació Bíblica de Catalunya; Josep Massot, director de Publicacions de l'Abadia de Montserrat; Manuel Jorba, catedràtic emèrit de la Universitat Autònoma de Barcelona; i Pere Casanellas, codirector del «Corpus Biblicum Catalanicum».

Armand Puig, amfitrió de la celebració, va saludar cordialment les persones que hi vam assistir i va celebrar que aquest volum tan esperat hagués arribat ja a bon port.

Joan Magí, en nom de l'Associació Bíblica de Catalunya, entitat promotora d'aquest grandíssim projecte cultural —que compta amb l'alt patrocini de la Generalitat de Catalunya i del Conferència Episcopal Tarraconense— va remarcar que l'ABCAT està

Informacions

al servei de la Paraula de Déu i de la cultura catalana. La *Bíblia catalana: traducció interconfessional* i el «Corpus Biblicum Catalanicum» en són una prova ben evident.

Josep Massot, editor doctíssim, historiador de la cultura i escriptor —una de les persones més erudites del nostre país— va definir en poques i molt encertades paraules la importància que *Lo Nou Testament* ha tingut en la història cultural de Catalunya.

El professor Manuel Jorba, un dels millors coneixedors de la literatura catalana del segle XIX, va fer una conferència interessantíssima sobre el món cultural que va veure néixer aquesta gran traducció bíblica del segle XIX, en el moment en què comença un moviment de recuperació de la llengua catalana per a la literatura culta.

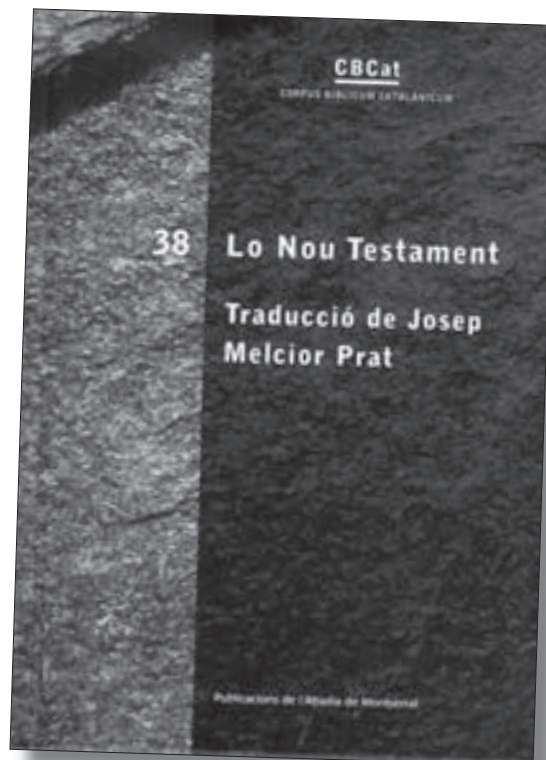
Pere Casanellas, va presentar en la seva conferència les gran característiques i aportacions d'aquest volum 38 del CBCat.

Aquest llibre feia molt de temps que era esperat per les persones que seguim les palpitations de la Bíblia i de la filologia catalana. En l'elaboració d'aquest volum impressionant hi han intervingut moltes persones: la transcripció ha anat a càrrec d'Antoni Coll, doctorand en filologia catalana a la Universitat de Girona; Pere Casanellas, filòleg competentíssim, d'una saviesa aclaparadora, ha establert les notes del text; els estudis introductoris han estat fets per Pau Alegre, Carme Capó, Antoni Coll i Pere Casanellas; el glossari —que és una de les aportacions més importants d'aquest volum a la filologia catalana— ha estat establert per Coll i Casanellas i ha estat revisat pel catedràtic de la Universitat de Girona, Dr. Albert Rossich.

Els estudis previs a l'edició del text ocupen 190 pàgines i l'edició i notes omplen 433 pàgines. L'edició —no cal ni dir-ho, atès que ha tingut com a curador Pere Casanellas— és pulcríssima.

Feia molt de temps que desitjàvem que aquest volum arribés a bon port perquè ja intuïem que oferia molt de material de gran interès i pràcticament desconegut sobre la història de les traduccions bíbliques a Catalunya en el segle XIX i que ens permetria conèixer moltes coses sobre l'estat de la llengua catalana a l'alba de la Renaixença literària, moment en què es publica el llibre objecte d'aquesta edició. I, en efecte, ha estat així: *Lo Nou Testament* traduït per Prat i publicat a Londres l'any 1832 presenta l'estat de la llengua en un moment històric molt concret, quan la llengua catalana feia segles que havia deixat de ser objecte del conreu literari i es considerava morta per a «la república de la lletres». Josep Melcior Prat (1781-1855) ha estat un personatge ben singular en la història de la Bíblia a Catalunya: va ser durant un temps governador civil de Barcelona i, quan es va haver d'exiliar a Londres per raó de la persecució política a què es van veure sotmesos els liberals, va realitzar la traducció del Nou Testament al català per encàrrec de la Societat Bíblica Britànica i Estrangera. Prat desconeixia la llengua grega original del Nou Testament, de manera que va traduir a partir de la versió llatina de la Vulgata i de diverses versions importants en llengües europees (Reina-Valera [1602] en castellà, King James Version [1611] en anglès, Le Maistre de Sacy [1696] en francès,

Martini [1792] en italià, Scío de San Miguel [1793] i Torres Amat [1823] en castellà). L'aparat crític d'aquesta edició permet conèixer verset per verset el text que el traductor va seguir en la formulació de la seva versió catalana. Un treball d'aquesta magnitud crec que no existeix sobre cap altra versió de la Bíblia del món, de manera que els lectors d'aquesta edició poden veure a partir de l'aparat crític la gènesi d'aquesta important traducció catalana del Nou Testament. La traducció de Prat —que sempre va ser publicada com a anònima: recordem que es tractava d'una versió «protestant» en un món que oficialment era «catòlic»— va tenir un èxit notable. Se'n van fer quatre edicions: Londres, 1832; 1835; Barcelona, 1836;

Madrid, 1888. És interessant notar que l'agent de la Societat Bíblica a Espanya va enviar un informe a Londres l'any 1871 en què deia: «el Govern intenta suprimir l'ús del català, i és prohibit a les escoles municipals [...]. Essent els catalans una raça conquerida, sembla que hi ha la política de fer-los oblidar la llengua de llurs pares».

Des del punt de vista filològic considero que els criteris d'edició aplicats en aquesta publicació —descrits en les pàgines CIII-CCVI— són realment modèlics i tinc la impressió que constituïran un paradigma per a l'edició dels textos catalans anteriors a la normalització fabriana.

Cal parar especial atenció al riquíssim «Glossari» —pàgines CXXV-CLXXXIV— que Casanellas i Coll han compilat per a aquesta edició: és una nova aportació modèlica a la filologia catalana. Els autors recullen tots els mots que la reforma fabriana va expurgar de la llengua normativa catalana i que són utilitzats per Prat en la seva traducció del Nou Testament i els documenten —en el cas que estiguin documentats— en els grans diccionaris catalans dels segles XVII-XIX: Torra (1647), Lacavalleria (1696) i Esteve-Bellvitges-Juglà (1803-1805), i en els grans diccionaris històrics de la llengua catalana d'Alcover-Moll i de Coromines.

Informacions

Consultant aquest Glossari, el lector veurà que molts mots que el parlant actual pot sentir com a castellanismes, molt probablement no ho són. El Glossari inclou, doncs, una bona colla de mots que tenen formes semblants a les del castellà, però que no són d'origen castellà, sinó, en general, llatinismes. El grup més nombrós està constituït per mots acabats en *-o*: *àrido, bàrbaro, culto, moribundo, sexo, superbo, trono*, etc. Hi ha altres llatinismes, com *dolència, plebe, profetisa, de repente*. D'altres mots de forma coincident amb la castellana tenen altres procedències, com *fosso* (italianisme); *iglésia, al rodador, siti, sutil* (mots procedents del llatí per via popular).

Finalment, és interessant de tenir en compte que en alguns casos Prat fa servir mots antics (de l'època medieval) que actualment han caigut en desús, alguns dels quals els diccionaris de la seva època ja assenyalaven com a antiquats, per exemple: *assaborar, catiu, comunicar* 'compartir, tenir tractes amb', *conversació* 'manera de comportar-se', *cos* 'forat de l'agulla', *criar* 'crear', *escondir, de grat* 'gratuïtament', *humor* 'humitat, saó', *millar* 'miler', *preceir, prest, proceir, quiscun, real* 'reial', *siti, tras* (p. CXXVI).

Els comentaris que els autors ofereixen a cada entrada del seu «Glossari» són simplement extraordinaris i mereixen tots els honors de la ciència filològica catalana.

Ens trobem davant d'un llibre superb: compendi de rigorosa investigació històrica, filològica i lingüística, i d'un excel·lent criteri i gust editorial, que mereix un altíssim reconeixement intel·lectual per la gran aportació que ha fet a la cultura catalana.

Joan Ferrer

El matrimoni i l'ús dels béns en la Bíblia

El matrimoni i l'ús dels béns en la Bíblia és el títol del vuitè volum de la col·lecció "Scripta Biblica" que des de fa un parell de mesos està a disposició dels interessats.

El lector hi trobarà nou articles, rics de contingut i descobrirà sorprès que els treballs no tenen com a objectiu posar en relació el matrimoni i l'ús dels béns. Els estudis responen, però, a l'acord que els biblistes catalans establiren de tractar perspectives morals a la llum de la Bíblia en les seves Jornades anuals de fa dues edicions. En aquesta ocasió els continguts fan referència al sisè i setè manaments.

Sis articles estan dedicats al matrimoni, adulteri i divorci i els altres tres ho estan a l'ús dels béns. En el primer bloc, i a partir de la pàgina 11, el professor Joan Ramon Marín centra el seu treball en les "Unions amb estrangers i estrangeres en el Pentateuc". Segons l'autor, els textos legislatius del Pentateuc es mostren clarament contraris a les unions d'israelites amb estrangers. Les raons que addueixen aquests textos són de